

PERSONALIA

ЎЗБЕКИСТОНДА ТИЛШУНОСЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШГА
БУЮК ХИЗМАТЛАРИНИ ҚЎШГАН ОЛИМ

Абдумурот Эшонқулович Маматов — 70 ёшда

“Инсонни меҳнат улуғлайди” – дейди доно халқимиз. Меҳнат туфайли эл ардоғида, касбдошлари, талабалари орасида ҳурматда бўлган Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетининг етук олими, ажойиб касб эгаси, меҳрибон устоз, табаррук инсон, ёшларнинг суюкли устози, маслаҳатчиси, етакчи ва забардаст олим, филология фанлари доктори, профессори, Абдумурот Эшонқулович Маматовни нафақат Республикамиз, балки кўшни ҳамдўстлик мамлакатлари тилшуносларнинг ҳам назарига тушган таниқли зукко олимдир.

Профессор А. Маматов узок йиллар давомида тўплаган билим ва тажрибаси ҳозирги кунда тилшунослигимизда ёш кадрларни тарбиялашда, талабаларга билим сирларини ўргатишда қўл келмоқда. Устоз бутун ҳаётини ўз халқига содиқлик билан илм-зиё таратиш учун, бутун онгли фаолиятини ўзбек тилшунослигининг равнақини бойитиш учун меҳнат қилмоқда.

Ҳар бир олимнинг жамиятдаги нуфузи у яратган илмий тадқиқотлар салмоғи билан белгиланади. Ҳазрат Навоий таъкидлаганидек:

«Кимки қилса олим кишиларга таъзим,

Қилур гўёки Пайғамбарларга таъзим.

Бу доно фикрнинг ҳақиқатга қай даражада яқинлигини ҳаммамиз учун муқаддас ва азиз бўлган, шу қутлуғ даргоҳда ўқиб, улғайиб, камолат чўққиларини эгаллаган, сизу бизга тил илмидан сабоқ бериб, илм йўлига олиб кирган, ўзбек халқининг аслзода фарзандларидан бири, азиз ва мўътабар инсон устозимиз ф.ф.д., профессор А.Э. Маматовнинг сермазмун ҳаёт йўли мисолида яна ҳам аниқ ҳис этиш мумкин.

А.Э. Маматов кўп йиллар давомида ЎзДЖТУ ва Ўзбекистон Миллий университетининг хорижий тиллар факультетида ўз илмий фаолиятини давом эттириб келмоқда. Ҳар иккала университетнинг илмий салоҳиятини

юқорига кўтаришда домланинг хизматлари беқиёсдир. Домла жамоа орасида алоҳида ҳурмат ва эҳтиромга лойиқ ажойиб инсон.

Республикамиз ва унинг сарҳадларидан ташқарида ҳам ўз ўрни ва овозига эга бўлган таниқли романист, етук олим, ажойиб нотик, табаррук инсон, ёшларнинг суюкли устози, маслаҳатчиси ўзининг мазмунли ҳаёти билан ҳаммага ибрат бўлаётган устозимиз А.Э. Маматов таваллудига бу йил 70 йил тўлди.

А.Э. Маматовнинг тилшунослик ва қатор бошқа соҳалардаги фанларга кўшган ҳиссаси шу даражада кенг ва беқиёски, олимни ҳар тарафлама ривожланган бобаколон мутафаккир олимларимизнинг давомчиларидан десак муболаға бўлмайди. А.Э. Маматов тилшуносликда ўзига хос кенг камровли мактаб ярата олган катта олим, буюк истеъдод эгаси.

Устознинг буюклиги шундаки, **биринчидан**, домла ўзбек, рус, роман ва герман тилшунослигини чуқур билганлиги, **Иккинчидан**, домла ўлмас асрлар яратиши ва Ўзбекистон тилшунослиги равнақини оширишда тил нормаларини маълум бир системага солишдаги улкан ҳиссаси, **учинчидан**, А.Э. Маматов ўзининг мактабини яратиб, кўплаб шогирдлар тайёрлаши, **тўртинчидан**, Буюк Россия олимлари билан илм-фанда беллашиб, уларнинг домлани забардаст, етук олим эканлигини тан олишидир.

Устоз бутун ҳаётини ўз халқига содиқлик билан илм-зиё таратиш учун, бутун онгли фаолиятини ўзбек, рус, роман ва герман тилшунослигининг равнақи учун меҳнат қилмоқдалар.

Домла ўзининг қимматли илмий ишлари билан, нафақат Ўзбекистонда, балки қардош Республика ва хорижий мамлакатларда шуҳрат қозонган етакчи ва забардаст олим.

А.Э. Маматов ўзининг илмий фаолияти давомида 3 та фан доктори, 10 та фан номзоди, ва 86 та магистрлик диссертацияларига илмий раҳбарлик қилди ва яна 2 киши докторлик, 8 киши номзодлик диссертацияларини яқунлаб, илмий семинарда дастлабки муҳокаадан ўтди. Шунингдек, 10та докторлик ва 27 та номзодлик диссертацияларига расмий оппонентлик қилди. У ўз илмий фаолияти давомида 300 дан зиёд илмий мақолалар, дарслик ва ўқув қўлланмалари, монографиялар, методик тавсия ва кўрсатмалар, луғатлар нашр эттирди. Жумладан, битта дарслик, 8 та ўқув қўлланма, битта луғат, 2 та библиографик кўрсаткич, 8 та монография, 10 та методик қўлланма, тавсиялар, жами 30 та китоб А.Э. Маматов қаламига мансуб.

А.Э. Маматов қанчалик синчков, заҳматкаш тадқиқотчи бўлса, шунчалик камтар, камсуқум, ғамхўр мураббий ҳамдир. У доимо самимий ва

очикқўнгилли, сидқидил ва одамларга ғамхўрлиги билан ўзи хизмат қилувчи илмий жамоада, ҳамкасблари, шогирдлари орасида катта ҳурматга сазовор ва ўзининг тилшунослик мактабини ярата олган меҳрибон, жонкуяр устоз.

Проф. А.Э. Маматов нафақат етук олим, балки моҳир ташкилотчи, ёшларнинг суюкли устози, коллектив орасида алоҳида ҳурмат ва эҳтиромга лойиқ инсон. Домланинг Республикамизда тилшунослик фанини ривожлантириш, ёш мутахассисларни тайёрлаш ва тарбиялашдаги хизматлари мамлакатимиз томонидан муносиб тақдирланган.

2014 йили “Ўзбекистон халқ таълими аълочиси” кўкрак нишони билан мукофатланди.

Профессор А.Э. Маматовнинг сермазмун ва сермахсул ҳаёт йўлини ҳар қанча ижобий баҳоласак ҳам, барибир, камдек туюла беради. Гап шундаки, етук олим ва комил инсон сифатида Ўзбекистонда ўз мактабини шакллантиришда жонбозлик кўрсатди, ўзбек, рус, роман ва герман тилшунослигида йирик асарлар яратди, малакали кадрлар етиштирди.

Айтиш жоизки, домланинг ўзига хос ноёб хусусиятларидан биттаси шундаки, у қатнашган даврага фаиз киради ва ўзининг нотиклиги, илмий салоҳияти билан баралла эркин сўзлаши гўё аудиторияни сеҳрлаб қўйгандек туюлади. Биз бу ҳолатни кўп кузатганмиз ва гувоҳи бўлганмиз. Турли хил илмий конференцияларда сўзга чиқса, агар ушбу анжуман қатнашчиларини ёки юбиляр домлаларни таваллуд топган кун билан табриклаш даркор бўлса, А.Э. Маматов бирорта қоғозга қарамасдан 10 дан ортиқ хорижий тилда ҳеч иккиланмай табриклаш қобилиятига эга. Бу ҳам устозга хос ноёб талант ҳисобланади.

Ҳозирги кунда кун сайин шиддат билан ривожланиб бораётган тилшуносликнинг сардорларидан бири бўлган Абди Эшонқулович Маматовнинг 70 йиллик ҳаёт йўли, илмий ижоди ёш тадқиқотчилар ўрناق олишга арзигулик мўътабар намуна. Биз бундан кейин ҳам домланинг ўзбек, рус, роман ва герман тилшунослигини серқирра ва салмоқли тадқиқотлари билан бойитишига ишонамиз.

Бугунги кунда устознинг биздек шогирдларини мамлакатимизнинг барча ҳудудларида, шунингдек бошқа Республикаларда ҳам учратамиз ва биз шогирдлар устознинг ишларини фидокорона давом эттиришда асло тўхтамаймиз.

Устоз А.Э. Маматовнинг босиб ўтган йўлига назар ташлар эканман, домланинг илмий ҳаётига бўлган юрак сўзларимни қуйидаги шеърый мисралар билан тугатишни лозим топдим:

*Ҳар қандай фидоийни тортар илмнинг дори,
Сиздек улуғ инсонлар яратганнинг инъоми,
Бугун сизга армуғон шогирдлар эҳтироми,
Бугун сиз ҳамманинг ардоғида дўст, шогирд, тенгдошингиз,
Омон бўлсин азиз бошингиз, қутлуғ бўлсин 70 ёшингиз.*

Жамолиддин Абдувалиевич Ёқубов
профессор
Роман-герман филологияси факультети
Француз тили назарияси ва амалиёти кафедраси
ЎзДЖТУ